

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาในระดับประถมศึกษาซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับของประเทศ เป็นระดับการศึกษาที่สำคัญที่มุ่งให้ประชากรในชาติมีความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐานให้คงสภาพอ่านออกเขียนได้ คิดคำนวณได้ ประกอบอาชีพตามควรแก่วัยและความสามารถได้และสามารถดำรงตนเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข หน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการการศึกษาส่วนใหญ่ของประเทศคือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดจำนวน 30,693 โรงเรียน ครูจำนวน 329,374 คน และนักเรียนประถมศึกษาจำนวน 6,442,651 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2526 : ตาราง ก, ค และ ง) ทำให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติต้องรับผิดชอบบุคลากรจำนวนมาก และมีปัญหาซับซ้อนเกี่ยวข้องกับปัจจัยต่าง ๆ ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพการศึกษา

ปัญหาคุณภาพการศึกษาที่สำคัญซึ่งวิเคราะห์อย่าง เป็นระบบจากปัจจัยของตัวบ่อนกระบวนกรและผลผลิต คือ

ก. ปัญหาความขาดแคลน ความไม่เสมอภาคและคุณภาพของปัจจัยในการจัดการศึกษา โรงเรียนบางแห่งขาดแคลนงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ ครูขาดโอกาสในการเพิ่มพูนความรู้และประสิทธิภาพในการสอน นักเรียนมีปัญหาด้านสุขภาพ พื้นฐานทางวัฒนธรรม และแรงจูงใจในการเรียน

ข. ปัญหาประสิทธิภาพของกระบวนการ ยังไม่อยู่ในระดับที่น่าพอใจ โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่วางไว้ การจัดสื่อการเรียนการสอน การบริการ การนิเทศและการแนะแนวยังไม่ทั่วถึง

ค. ปัญหาด้านผลผลิตทางการศึกษา อัตราการเข้าชั้นของนักเรียนยังอยู่ในระดับสูง จากสถิติปี 2525 มีอัตรานักเรียนตกต่ำชั้นโดยเฉลี่ยทุกชั้น (ไม่รวมชั้นประถมศึกษาปีที่ 1) ทั้งประเทศร้อยละ 5.13 เฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สูงถึงร้อยละ 14.48 อัตราออกกลางคันของนักเรียนอยู่ในระดับสูงมากเช่นกัน เฉพาะเด็กที่ออกเมื่อจบชั้นประถมปีที่ 4 ในปีการศึกษา 2525 มีถึงร้อยละ 42 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2526 : 84-88)

บุคลากรส่วนหนึ่งที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษาคือครู สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2526 : 60-64) พบว่าโดยส่วนรวมแล้วในปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนของครูยังเป็นการสอนหนังสือมากกว่าสอนคน ครูมีพฤติกรรมการสอนอย่างเดิม เน้นเนื้อหามากกว่าการปฏิบัติจริง ครูยังไม่พัฒนาการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของหลักสูตร นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมน้อยมาก กิจกรรมที่ให้นักเรียนทำยังไม่เป็นกิจกรรมเพื่อพัฒนาตนเองและสังคม ดวงคำ อุระคำ (2524 : 196) พบว่าปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนคือ ครูเห็นว่าตนเองมีสมรรถภาพทางด้านคุณลักษณะและทัศนคติเพียงพอ แต่ยอมรับว่า สมรรถภาพด้านความรู้และทักษะยังไม่เพียงพอที่จะสอนตามหลักสูตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสอนให้เกิดลักษณะที่ดีแก่เด็ก

สภาพการปฏิบัติงานของครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นภาคที่มีพื้นที่ใหญ่กว่าทุกภาคในประเทศ และมีการกระจายประชากรมากทำให้สภาพการกระจายของโรงเรียนประถมศึกษาในภาคนี้มีมากนั้น พบว่ามีปัญหาการขาดครู ครูไม่ครบชั้น โรงเรียนขาดวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ครูคนเดียวสอนหลายวิชา สอนหลายชั้นและสอนแต่ละชั้นมีเด็กเป็นจำนวนมาก ครูขาดประสิทธิภาพในการสอนไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การสอนไปตามแนวหลักสูตรใหม่ (สำนักงานการศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด 2526 : 179) ครูผู้สอนยึดคู่มือครูและแผนการสอนเป็นหลักโดยไม่เตรียมการล่วงหน้าและปรับปรุงให้เหมาะสม ทำให้กิจกรรมการเรียนการสอนไม่บรรลุจุดประสงค์ของหลักสูตร (สำนักงานการศึกษา จังหวัดมุกดาหาร 2527 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) ครูส่วนมากยังใช้วิธีสอนแบบเดิม ใช้ครูเป็นศูนย์กลางและบรรยายไม่สอนให้เด็กเป็นศูนย์กลาง ที่จะส่งผลให้เด็กคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น (สำนักงานการศึกษา จังหวัดมหาสารคาม 2527 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) ซึ่งตามแนวของหลักสูตรประถมศึกษา 2521 มุ่งเน้นให้

นักเรียน คิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาเป็นจำเป็นต้องใช้วิธีการสอนแบบต่างๆ ให้เหมาะสมกับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ แต่ครูมักจะเน้นการสอนภาคความรู้นั้นมากกว่าภาคปฏิบัติ (สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี 2527 : ไม่ปรากฏเลขหน้า)

สภาพปัญหาด้านการผลิตสื่อการเรียนการสอนขึ้นใช้เองนั้น โรงเรียนส่วนมากมีปัญหา คือ ขาดแคลนทุนทรัพย์ในการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ ครูขาดทักษะในการผลิตสื่อการเรียนการสอน ครูไม่มีเวลาในการจัดทำ (สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดยโสธร 2526 : 2) ครูผู้สอนใช้สื่อการสอนต่ำกว่า 50% ตามความคาดหวังของหลักสูตร (สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด 2527 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) และครูผู้สอนไม่นิยมจัดทำสื่อการเรียนการสอนให้ครบทุกวิชาตามที่แผนการสอนกำหนดไว้ ขาดการควบคุมการผลิต การใช้และเก็บรักษาสื่ออย่างถูกวิธี ขาดการนำเอาสื่อการเรียนการสอนที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา (สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดมุกดาหาร 2527 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) การที่ครูส่วนใหญ่ไม่นำอุปกรณ์ไปใช้ประกอบการสอนครูอ้างว่า ใช้ไม่เป็นและเสียเวลา ทำให้สอนไม่ทันตามหลักสูตร (สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ 2526 : 2) แสดงให้เห็นว่า การสอนของครูไม่มีประสิทธิภาพดีพอ ขาดความเอาใจใส่ในการเรียนการสอน ไม่ทำสื่อการเรียนที่ดีมาประกอบการเรียนการสอน (สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดหนองคาย 2526 : 75)

พฤติกรรมการปฏิบัติงานของครูด้านการวัดผล ประเมินผลนักเรียนบางโรงเรียนทำได้ดี แต่บางโรงเรียนตรวจสอบพฤติกรรมนักเรียน แบบยกเมฆทำให้เกิดความยุติธรรม (สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดชัยภูมิ 2527 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) และครูไม่ทำการประเมินผลการเรียนการสอนตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ ครูไม่มีทักษะในการทำข้อทดสอบ ครูผู้สอนส่วนมากไม่ได้ทำหลักฐานการประเมินเมื่อนักเรียนผ่านจุดประสงค์แบบสะสมไว้เป็นหลักฐาน (สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี 2527 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) นอกจากนี้ในจังหวัดสุรินทร์มีครูที่ไม่มีวุฒิทางครูและครูที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีเป็นจำนวนมาก ทำให้ครูชวนขยายหาโอกาสศึกษาต่อ เพื่อเพิ่มวุฒิให้ตนเอง โดยเข้ารับการอบรมครูประจำการในวันเสาร์ อาทิตย์ ทำให้ครูมีเวลา

หักผ่อนและเตรียมการสอนน้อย ซึ่งมีผลกระทบต่อการเรียนรู้การสอน (สำนักงานการ
ประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์ 2526 : 85)

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528 : 15-19)
ได้ประเมินคุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้แบบสอบทั้งภาคความรู้
ภาคปฏิบัติและแบบวัดความรู้สีกจำนวน 14 ฉบับครอบคลุมทุกกลุ่มประสบการณ์ นำไป
สอบนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั่วประเทศจำนวน 73 จังหวัด และจัดอันดับ
คุณภาพเป็นรายจังหวัด พบว่า จังหวัดที่มีอันดับคุณภาพการศึกษาค้ำส่วนใหญ่อยู่ในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ ดังตาราง

ตารางที่ 1 อันดับคุณภาพการศึกษาเฉพาะจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

อันดับคุณภาพที่ 1-24		อันดับคุณภาพที่ 25-49		อันดับคุณภาพที่ 50-73	
จังหวัด	อันดับที่	จังหวัด	อันดับที่	จังหวัด	อันดับที่
นครพนม	2	มหาสารคาม	26	ศรีสะเกษ	58
ยโสธร	4	อุบลราชธานี	31	ขอนแก่น	60
อุดรธานี	16	หนองคาย	46	ร้อยเอ็ด	62
กาฬสินธุ์	16	สกลนคร	49	บุรีรัมย์	67
นครราชสีมา	19			ชัยภูมิ	67
				สุรินทร์	71
				เลย	72
				มุกดาหาร	73

แนวทางในการแก้ปัญหาด้านคุณภาพการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติ โดยเฉพาะเกี่ยวกับตัวครูที่เคยปฏิบัติมา คือ การจัดฝึกอบรม
ทั้งครูและผู้บริหารโรงเรียน แต่จุดอ่อนของการฝึกอบรมที่ผ่านมาคือ หลักการ เป้าหมาย
วัตถุประสงค์ หลักสูตรของการฝึกอบรมและวิทยากรผู้ให้ความรู้ในการฝึกอบรมแต่ละจุด
มีความแตกต่างกัน ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับความรู้ทักษะและ เจตคติแตกต่างกัน
ส่งผลให้การปฏิบัติงาน โดยเฉพาะด้านการเรียนการสอนแตกต่างกัน สำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติ จึงจัดให้มีโครงการฝึกอบรมครูประถมศึกษาขึ้น
ได้แก่ "โครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนของครูประถมศึกษา" โดยมี
เป้าหมายของโครงการ เพื่ออบรมครูประถมศึกษาในสังกัดทุกคนและทุกภาคทั่วประเทศ
ลักษณะของการฝึกอบรม เป็นโครงการที่ริเริ่มนวัตกรรมใหม่ ๆ คือ การใช้วิธีฝึกอบรม
ทางไกลโดยใช้สื่อหลักและสื่อเสริมให้ครูได้ศึกษาความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมการเรียน
การสอนด้วยตนเองและเน้นกระบวนการสร้างเสริมคุณธรรม อีกทั้งฝึกทักษะในการปฏิบัติ
ซึ่งทำให้สามารถจัดการฝึกอบรมได้ในระยะเวลาใกล้เคียงกันทั่วประเทศ สำนักงาน
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติมีความหวังอย่างสูงว่า โครงการนี้จะเป็นโครงการ
ที่สามารถช่วยพัฒนาผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถ
และนำประสบการณ์ที่ได้จากการอบรมนี้ไปใช้เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนให้มี
ประสิทธิภาพสูงสุด (รุ่ง แก้วแดง อ่างสิงใน สำนักงานคณะกรรมการการประถม
ศึกษาแห่งชาติ 2528 : ไม่ปรากฏเลขหน้า)

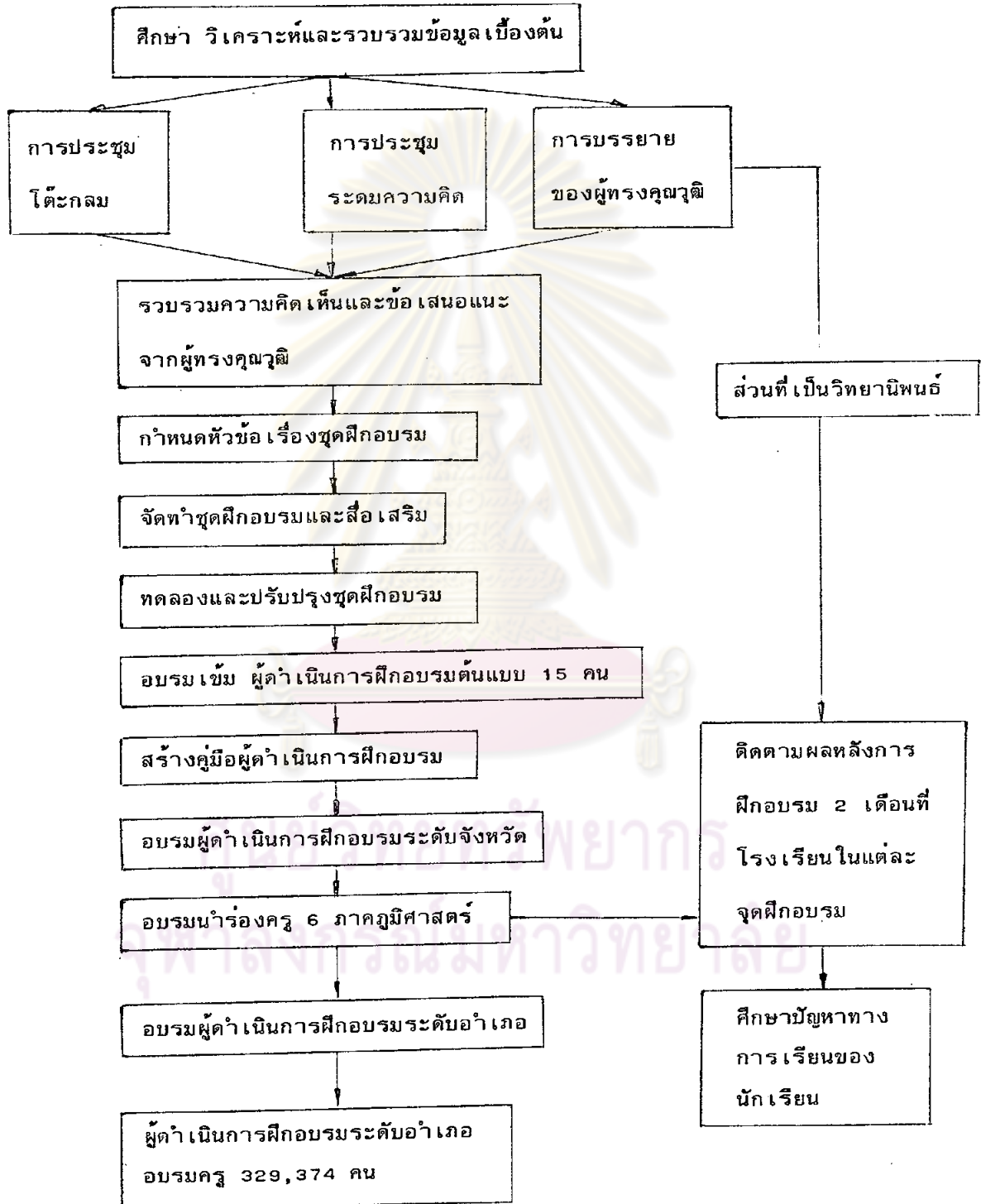
การดำเนินงานโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนของครู
ประถมศึกษานี้ งานที่สำคัญคือการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมและสื่อที่ใช้ในการฝึกอบรม
ซึ่งประกอบด้วยชุดฝึกอบรม 20 เล่ม เทปโทรทัศน์ 10 เรื่อง และสไลด์ 10 เรื่อง
เพื่อใช้ในการดำเนินงานโครงการฝึกอบรมที่เน้นการฝึกอบรมตนเองของครู หลังจากนั้น
จึงจัดการฝึกอบรมนาร่องเพื่อ เป็นตัวอย่างให้กับการฝึกอบรมครูทั่วประเทศต่อไปใน
6 ภาคภูมิศาสตร์คือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก
ภาคตะวันตก และภาคใต้ และดำเนินงานฝึกอบรมให้แก่ครูประถมศึกษาสังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาทั่วประเทศ เป็นขั้นตอนสุดท้าย

การที่จะทราบถึงผลการดำเนินงานโครงการว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่

เพียงใดนั้นต้องมีการประเมินโครงการควบคู่กันไป สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติมีโครงการเพื่อพัฒนาการศึกษาในความรับผิดชอบมากมาย และรูปแบบของการประเมินผลติดตามผลโครงการเหล่านั้นผู้ประเมินมักเป็นเจ้าของโครงการหรือผู้เกี่ยวข้องภายในหน่วยงานที่ได้รับมอบหมาย เช่น มอบหมายให้ศึกษานิเทศก์จังหวัดหรือสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดติดตามผลโครงการ และลักษณะของงานประเมินโครงการ คือ การรายงานผลการปฏิบัติงานว่าได้ทำงานโครงการนั้น ๆ อย่างไร และผลเป็นอย่างไร ซึ่งเป็นลักษณะการประเมินด้วยตนเอง (self evaluation) และมักมีปัญหาที่ตามมามากมาย เช่น ผู้ประเมินเป็นผู้อยู่ได้บังคับบัญชาของหัวหน้าโครงการประเมินจึงไม่กล้าเสนอความจริง ทำให้ไม่ทราบปัญหา อุปสรรคของงานบางอย่างซึ่งซ่อนเร้นอยู่ภายใน ผู้บริหารจึงไม่ได้ข้อเท็จจริงจากการประเมินผล (เสนีย์ พิทักษ์อรุณพร 2524 : 42) ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะประเมินโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนของครูประถมศึกษาตามโครงการฝึกอบรมนําร่องในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในลักษณะที่เป็นบุคคลภายนอกไม่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานที่เป็นผู้รับผิดชอบโครงการ โดยมีวิธีการประเมิน คือ

1. การประเมินโครงการนี้จะประเมินพร้อมกัน ใน 6 จุดอบรมตามภาคภูมิศาสตร์ คือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันตกและภาคใต้
2. ประเมินโครงการตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมจนถึงการฝึกอบรมนําร่องให้แก่ครูและติดตามผลการฝึกอบรมนําร่องในโรงเรียน
3. เครื่องมือในการประเมินโครงการใช้เครื่องมือแบบเดียวกันทั้ง 6 ภาคทั่วประเทศ
4. ผลการประเมินโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนของครูประถมศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติในการปรับปรุงโครงการให้เหมาะสมและเป็นตัวอย่างของการประเมินโครงการเพื่อให้ผู้ที่สนใจเกี่ยวกับการประเมินโครงการได้ศึกษาต่อไป
5. ศึกษาปัญหาทางการเรียนของนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนที่เป็นจุดฝึกอบรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการสอบถามครูเพื่อเป็นข้อมูลเพิ่มเติมให้กับโครงการซึ่งจะทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ และสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม

แผนภูมิที่ 1 ขั้นตอนในการดำเนินงานและการประเมินโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพ
การเรียนการสอนของครูประถมศึกษา

เด็กนักเรียน เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ขาดไม่ได้ของระบบการให้บริการ การ ประถมศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร เป็นสิ่งที่บ่งถึงคุณภาพทางการเรียนรู้ของนักเรียน แต่งานวิจัยส่วนใหญ่พบว่า คุณภาพ ในการเรียนรู้ของเด็กนักเรียน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือต่ำกว่า เด็กนักเรียนในภาคอื่น ๆ ภาวะ เช่นนี้ เป็นผลสัมพันธ์กับบริการการศึกษาที่เด็กนักเรียนได้รับ คือการลงทุนเพื่อการ ศึกษาของเด็กนักเรียน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออยู่ในระดับต่ำที่สุด เมื่อเทียบกับภาคอื่น ๆ นอกจากนี้ยังบ่งชี้ว่าการทางการศึกษาก็เพิ่มขึ้นน้อยมาก (สำนักงานคณะกรรมการการ ศึกษาแห่งชาติ 2521 : 4) แต่การเรียนรู้ของนักเรียนไม่ใช่เป็นผลจากการได้รับการบริการ ทางการศึกษาเพียงด้านเดียว เด็กนักเรียนได้รับอิทธิพลจากปัจจัยต่าง ๆ รอบตัวหลาย ปัจจัย ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยนั้นจะเป็นเรื่องในครอบครัว สังคมในชุมชน สังคมและสิ่งแวดล้อมใน โรงเรียน หรือเป็นปัจจัยจากตัวเด็กนักเรียนเองก็ตาม กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เด็กนักเรียน เป็นส่วนหนึ่งของระบบต่าง ๆ หลายระบบซ้อนกันอยู่ในเวลาเดียวกัน เช่น ระบบครอบครัว ระบบโรงเรียน ระบบสังคมในชุมชน เป็นต้น เมื่อเป็นส่วนหนึ่งของระบบก็ย่อมได้รับอิทธิพล จากระบบด้วยในด้านต่าง ๆ (ปรีชญา เวสารัชช 2527 : 110) อิทธิพลของระบบ ต่าง ๆ มีผลต่อคุณภาพ และสติปัญญาของนักเรียนทั้ง ในด้านที่ส่งเสริมการเรียนรู้และ เป็นปัญหาต่อการเรียนรู้

วัฒนา สุวรรณไตรย์ (2524 : 122) ศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ ยากจน ทำให้นักเรียนขาดเรียนบ่อย ขาดอุปกรณ์การเรียน ไม่ได้รับประทาน อาหารที่มีคุณค่า ผู้ปกครองไม่มีเวลาเอาใจใส่ต่อการเรียนของบุตรหลาน ซึ่งจัด เป็นปัญหา สำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพการสอน และเป็นปัญหาที่โรงเรียนไม่สามารถแก้ไขได้โดยตรง ผลการวิจัยนี้เป็นปัญหาของตัวนักเรียนเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สันทัต อินทริกานนท์ (2527 : 147) ได้ศึกษาปัญหาการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในระดับประถมศึกษา โดยศึกษาเฉพาะจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า นักเรียนมีปัญหาเรื่องแบบเรียน และอุปกรณ์ไม่เพียงพอ ผู้ปกครองไม่อาจจัดหาแบบเรียนได้ครบ ทำให้มีผลกระทบต่อ การ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน

นอกจากสภาพปัญหาของนักเรียนในด้านครอบครัว และฐานะทางเศรษฐกิจ

จากผลการวิจัยแล้ว นักเรียนอาจมีปัญหาด้านพฤติกรรมในชั้นเรียน เช่น การไม่กล้าแสดงออก การไม่ยอมปรับตัวเข้ากับเพื่อน เป็นต้น ทำให้เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนของครูที่ได้รับการฝึกอบรม ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัญหาทางการเรียนของนักเรียนตามการรับรู้ของครูที่ได้รับการฝึกอบรมไปแล้ว โดยจำกัดขอบเขตของการศึกษาเฉพาะการศึกษาปัญหาทางการเรียนของนักเรียนที่เป็นผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูเท่านั้น

วัตถุประสงค์ของการประเมิน

1. เพื่อประเมินกระบวนการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมครูประถมศึกษาตามโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนของครูประถมศึกษา
  2. เพื่อประเมินพฤติกรรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในขณะรับการฝึกอบรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
  3. เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
  4. เพื่อประเมินความเชื่อเกี่ยวกับแนวพัฒนาการเรียนการสอนของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
  5. เพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
  6. เมื่อติดตามประเมินผลผู้เข้ารับการฝึกอบรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในการนำความรู้ไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียน
- นอกจากนี้ผู้วิจัยยังมุ่งศึกษาปัญหาทางการเรียนของนักเรียนตามการรับรู้ของครูที่ได้รับการฝึกอบรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ขอบเขตของการประเมิน

1. การประเมินครั้งนี้เป็นการประเมินเฉพาะการฝึกอบรมครูในกลุ่มสืออโนนมะข่า อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี จำนวน 73 คน ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่คณะปฏิบัติงานโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนจัดฝึกอบรมนำร่องเพื่อเป็นตัวอย่างแก่การฝึกอบรมครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือต่อไป

2. การประเมินโครงการนี้ เริ่มตั้งแต่การรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของโครงการ การจัดฝึกอบรมนำร่องจนถึงการติดตามผลการฝึกอบรม โดยเริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2527 ถึงเดือนตุลาคม 2528 เท่านั้น

3. การประเมินนี้ศึกษาเฉพาะการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมของโครงการ ปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนและกระบวนการฝึกอบรมนำร่องให้แก่ครูประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเท่านั้น

4. การประเมินโครงการนี้ ประเมินเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรม พฤติกรรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในขณะฝึกอบรม ความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ความเชื่อเกี่ยวกับแนวทางการเรียนการสอน การเรียนรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม การนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ในการปฏิบัติงานและศึกษาปัญหาทางการเรียนของนักเรียนเพิ่มเติม

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ในการประเมินกระบวนการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรม ผู้ประเมินได้ประเมินด้วยใจ เป็นกลางตามหลักฐานที่สังเกตได้
2. กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามหรือให้สัมภาษณ์ด้วยความจริงใจและเต็มใจ และตอบแบบทดสอบอย่างเต็มความสามารถ
3. ประชากรของคะแนนผลการทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรมมีลักษณะการแจกแจงแบบที่
4. กลุ่มตัวอย่างแสดงพฤติกรรมและปฏิบัติงานหลังการฝึกอบรมนำร่องไปแล้วเป็นเวลา 2 เดือนตามสภาพความเป็นจริง
5. โครงการนี้จะบรรลุวัตถุประสงค์ก็ต่อเมื่อพบว่า วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมสอดคล้องกับความจำเป็นทุกข้อ มีการดำเนินการครบถ้วนตามกระบวนการฝึกอบรมที่เป็นสากล ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทุกคนมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมของการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมอย่างต่ำร้อยละ 75 มีความพึงพอใจที่ดีต่อการฝึกอบรม ค่ามัชฌิม เลขคณิตของการวัดความ เชื่อหลังการฝึกอบรมมากกว่าค่ามัชฌิม เลขคณิตของการวัดความ เชื่อก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ค่ามัชฌิม เลขคณิตของการทดสอบความรู้หลังการฝึกอบรมมากกว่าค่ามัชฌิม เลขคณิตก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และ

เพิ่มขึ้นอย่างต่ำร้อยละ 15 และครูจัดกิจกรรมภายหลังการฝึกอบรมอย่างน้อยร้อยละ 80 ของกิจกรรมที่ระบุไว้ในโครงการฝึกอบรม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมิน

1. เป็นแนวทางในการประเมินโครงการฝึกอบรมครูประถมศึกษาแก่ผู้สนใจ และหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการฝึกอบรมครูประถมศึกษา
2. ผลการประเมิน เป็นประโยชน์ต่อสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในการปรับปรุงโครงการเพื่อฝึกอบรมครูประถมศึกษาในสังกัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือต่อไป

คำจำกัดความ เชิงปฏิบัติการ

การประเมินโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนของครูประถมศึกษา หมายถึง การประเมินกระบวนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูประถมศึกษา การประเมินความพึงพอใจของครู การประเมินพฤติกรรม การประเมินผลการเรียนรู้ และการประเมินผลการนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ตามการฝึกอบรมนําร่องในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

โครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการจัดกิจกรรมที่ให้ความรู้ ทักษะ เจตคติ โดยวิธีการฝึกอบรมจากสื่อประสมแก่ครูประถมศึกษาตามการฝึกอบรมนําร่องในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กระบวนการพัฒนาหลักสูตร หมายถึง ขั้นตอนการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมครู ตั้งแต่การศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา ปัญหาการฝึกอบรมครู ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ จนเป็นหลักสูตรการฝึกอบรมครูประถมศึกษาของโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอน

ความเชื่อของครู หมายถึง ความคิดเห็นของครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมนําร่องในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ได้จากการตอบแบบวัดความเชื่อ เกี่ยวกับแนวพัฒนาการเรียนการสอน โดยกำหนด เป็นคะแนน

ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่ได้จากการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจที่มีต่อการฝึกอบรม กำหนดเป็นคะแนน

ครู หมายถึง ผู้บริหารและครูสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ปีการศึกษา 2528 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

นักเรียน หมายถึง นักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ปีการศึกษา 2528 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สื่อประสม หมายถึง เครื่องมือที่ใช้ในการฝึกอบรมครูประถมศึกษา ตามโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอน ได้แก่ ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง (Programmed text) เทปโทรทัศน์ (Video tape) สไลด์ (slide) และแผ่นโปร่งใส

ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง หมายถึง บทเรียนสำเร็จรูปที่คณะปฏิบัติงานโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอน สร้างขึ้นจำนวน 20 เล่ม เพื่อใช้ในการฝึกอบรมครู

ผู้ดำเนินการฝึกอบรม หมายถึง ผู้ปฏิบัติงานโครงการซึ่งทำหน้าที่ให้คำแนะนำจัดกิจกรรมและอำนวยความสะดวกในการจัดการฝึกอบรม

การฝึกอบรมนำร่อง หมายถึง รูปแบบการจัดการฝึกอบรมเพื่อทดลองกระบวนการฝึกอบรม และนำผลจากการทดลองจัดฝึกอบรมไปปรับปรุงกระบวนการฝึกอบรมที่จะจัดขึ้นต่อไป

การมีส่วนร่วมในกิจกรรม หมายถึง การเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมในขณะฝึกอบรมนำร่องในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามบทบาทในการแสดงออกของผู้เข้ารับการฝึกอบรม เช่น บทบาทผู้พูด บทบาทผู้ฟัง สำหรับผู้มีปัญหาทางด้านสุขภาพซึ่งนั่งดูการปฏิบัติกิจกรรม ก็ถือว่ามีส่วนร่วมในกิจกรรม

ปัญหาทางการเรียน หมายถึง สถานภาพและพฤติกรรมทางการเรียนของนักเรียนที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในชั้นเรียนของครูที่ได้รับการฝึกอบรมไปแล้ว